

2549

June 1889 - 2

June 1889 - 2

244

6-89

1889

244
6-89

ԵՐԿՈՒ

ԳԱՌՆՈՒԿՆԵՐՈՒՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Իմ «Երկրային» իմ յայտնի է լինելու, և ես հանդիսանում եմ
ինչպես հանդիսանում եմ, որ իմ հարկերն են հանդիսանում :
Յուլի . Ժ . 27 :

معارف عوميه نظارت جليله سنك رخصتيله
۳۰ محرم ۱۳۰۱ و ۱۹ تشرین ثانی ۹۹ نومرو ۷۸۹
مصارفی آمریقان مسیونر شرکتی طرفندن تسویه اولندرق

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱԿՈԲ ՊՅԱՃԵԱՆ

1884

2010

50-22126

2001

ՀԱՅԿԻ

ՀԱՅԿԻ ԳՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՃԱՊԱԳՐԱԿԱՆ ՄԱՍԻՆ

ՀԱՅԿԻ ԳՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ՀԱՅԿԻ ԳՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ՀԱՅԿԻ ԳՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

53032-ահ

1881

39159-67

ՀԱՅԿԻ ԳՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ՀԱՅԿԻ ԳՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ՀԱՅԿԻ ԳՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ԱՌ ՄԱՆՈՒԿ ԸՆԹԵՐՑՈՂՍ

ՍԵՐԵՆԻ ՏՇԱՅՔ

Այս տետրակի մէջ պատմուած երկու դա-
ռանց դէպքը՝ այլաբանօրէն նկարագրուած է ։

Այն երկու փոքր դառնք որոց վրայ պիտի
կարգաք, կը նշանակեն ճիշդ ձեզ նման փոքրիկ
տղաներ ։ Իսկ բարի Հովիւն որ կը նկարագրուի՝
է Տէր Յիսուս, որ ըսած է իրեն համար (Յովհ.
Ժ. 11), “Ես եմ բարի Հովիւր,” և այսպէս
կը կոչուի նաև Սուրբ Գրոց ուրիշ մասերուն
մէջ ։ Գոռացող առիւծը զոր պիտի տեսնէք
հոս՝ է մեծ իշխանն Դիւաց, որ կը կոչուի Սա-
տանայ (Ս. Պետ. Ե. 8) և որուն ուրիշ շատ ա-
նուններ տրուած են Սուրբ Գրոց մէջ ։ Այժերը
զոր ստէպ յիշուած պիտի դտնենք այս պատ-
մութեան մէջ, կը նշանակեն չար մարդիկ և
տղայք, որ շատ կ'աշխատին ընել մանուկներն
իրենց պէս չար ։

Եթէ կ'ուզէք գիտնալ թէ ինչ է այն այ-
ծերուն վախճանը, կարդացէք Մատթէոսի Ա-

ւետարանին մէջ Յիսուսի վկայութիւնը (Մատթ. Իե. 32—46) :

Երջանկութիւն զոր վայելէց Սնմեղութիւնը բարի հովուին փարախին մէջ՝ օրինակ է անոնց երջանկութեանը որ կը լսեն և կը հնազանդին Յիսուսի խօսքերուն , մինչ պատրանքը և նեղութիւնները որ պատահեցան Տգիտութեան փարախէն զատուելէն ետքը՝ կը ցուցնեն այն մարդոց դառն փորձառութիւնը , որ երջանկութիւն կը յուսան գտնել թողլով Քրիստոսի ծառայութիւնը :

Եթէ այս պատմութեան մէջ պատահիք տեղ տեղ դժուարին իմաստներու , և կամ բառերու զորս չէք գիտեր , հարցուցէք գիտցողներուն , որպէս զի հասկնաք պատմութեան ճիշդ իմաստը :

ԳԱՌՆՈՒԿՆԵՐՈՒՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Շատ տարիներ առաջ երկու գառնուկներ կային լեռան մը վրայ , որ թողլով իրենց փարախն ուր ծնած և սնած էին , և , հեռանալով իրենց խնամատ մօրմէն սրոյ անունն էր Սնմեղութիւն , ինկած էին կատաղի առիւծու մը ճիրաններուն մէջ : Առիւծն առնելով զանոնք իւր ոտից տակ շաղախած էր տղմոյ մէջ , և խլելով անոնց փափուկ բուրդը , մահու չափ վիրաւորած էր զնոսա :

Առիւծը պիտի ուտէր զանոնք եթէ չհասնէր խնամատ բարի հովիւ մը , որ ազատեց զանոնք առիւծուն բերնէն : Բայց մինչ հովիւն այս բարեբարութիւնն ըրաւ անոնց , ինք ընդունեց կատղած առիւծէն ծանր վէրքեր : Յետոյ առաւ այն գառնուկներն իւր թևերուն վրայ մինչ անոր վէրքերէն վազելով արիւնն կը ներկէր անոնց բուրդերը : Հովիւը լուաց տիղմը որով շաղախուած էին անոնք , և ապա տարաւ զանոնք ցորեկուան տաքուն լեռնային անձանօթ ճամբէ մը անցունելով , և բերաւ ձորի մը մէջ շինուած դեղեցիկ փարախ մը որ

պատած էր բարձր որմով։ Զորին քով գետ մը կար որոյ եզերքը կային անուշահոտ ծաղիկներ և պտղատու հովանաւոր ծառեր, և փարախին բողբոսիքէն անցնող յորդահոս վտակ մը բորովին զատած էր գետն ու փարախը իրարմէ։ Փարախին մէջմտնելուն հեղ գուռ մը միայն կար։

Յայտնի էր թէ հովիւը չէր հոգար իւր վերքերուն ցաւը, այլ անոր բոլոր հոգն էր հանդիստ և մխիթարութիւններ տալ գառնուկներուն։ Ուստի և ջանաց չթողուլ այլոց մաքրել անոնց տղմով չաղախեալ բուրդերը և բժշկել անոնց վերքերը, այլ ինք լուաց զանոնք այն վտակին մէջ։ Անոնց վերքերուն վրայ կակուղ և բուժիչ տերեւներ գնելով, և յարմար կերակրով անուցանելով առողջացուց և զօրացուց զանոնք։

Յետոյ հանգոյց զանոնք փափուկ կանանչ խոտերուն վրայ ծառերուն տակ, որ անոնց վրայ հովանի ընելով կը պաշտպանէին զանոնք արեւին տաքութենէն, և սկսաւ անոնց հետ խօսիլ այսպէս. « Գառնուկներս, գիտէք որ ես զձեզ այնչափ կը սիրեմ որ արիւնս ձեզի համար թափեցի, և զձեզ առիւծուն ճիրաններէն ազատելով, այս գեղեցիկ և ապահով փարախը բերի։ Եթէ կը հաճիք հոս կենալ և լսել իմ ձայնիս, հոգ կը տանիմ ձեզ և ինչ բարի բան որ կ'ուզէք՝ կու տամ և կը սնու-

ցանեմ զձեզ։ Ձեզ կը խնամեմ, և կ'ըլլամ ձեր բարեխնամ հովիւը։ Ահա այս փարախին մէջ աղէկ արօտ և ջուրի աղբիւրներ կան, թող ասոնք ձեզի ճարակ և ըմպելի ըլլան։ Գառնուկներս, եթէ սիրէք զիս, որ նախ ես զձեզ սիրեցի, և եթէ զիրար սիրէք, յետոյ կ'առնուիմ զձեզ և կը տանիմ աւելի աղնիւ և խոտաւետ տեղ մը։ Տեսէք սա լեռան գլուխը որ ձեր առջևն է, հոն կը տեսնէք գեղեցիկ քաղաքի մը ծայրը։ Արեւն այն տեղւոյն ծառերուն վրայ այնպէս կը ծագէ որ ոսկւոյ պէս կը փայլին։ Այն ծառերէն անդին արօտ մը կայ, ուր շատ կը սիրեմ չրջիլ, ոչխարներս և գառնուկներս կրնան հոն կատարեալ հանդիստ գտնել։ Քիչ ժամանակէն հոն կը տանիմ զձեզ, եթէ լսէք ձայնիս և հնազանդիք ինձ։ Բայց եթէ մերժէք զիս և չճանչնաք իբրեւ ձեր բարի հովիւը և այս փարախէն ելելով՝ երթաք միւս լեռան վրայ արածիք, կը թողում զձեզ, և կ'իյնաք նորէն առիւծուն ձեռքը որմէ աղատեցի զձեզ, քանզի առիւծն արդէն կը փնտռէ զձեզ որ ուտէ։ »

Հովիւը ասոնք ըսելէն ետքը հեռացաւ, բայց դարձեալ ամէն օր կու գար զանոնք դարմանել, և իւր սիրոյն նշաններն այլ և այլ կերպով կը ցուցնէր անոնց։

Այս երկու գառանց միոյն անունն էր խա-

ղաղութիւն և միասինը՝ Տգիտութիւն։ Ասոնք շատ աղէկ օրեր անցուցին այն զուարճալի գաւթին մէջ։ Ունէին առատ և պատուական կերակուր և հովանաւոր տեղ մը, զիրար՝ և մանաւանդ այն բարի հովիւը կը սիրէին, և շատ կ'ուրախանային մինչ նա իրենց քովն էր։ Թէպէտ փոթորիկը պակաս չէր այն լեռանց մէջ և երբեմն անձրև և կարկուտ կը տեղար այն փոքրիկ փարախին վրայ, սակայն այն տեղւոյն ծառերը մեծ ըլլալով և գառնուկներուն վրայ հովանի ընելով, ընդհանրապէս կը պահէին զանոնք եղանակին խառնակութենէն։

Օր մը հովիւն ըստ սովորութեան եկաւ տեսնել զանոնք։ Խաղաղութիւնը յառաջ վազեց դիմաւորել զնա, և ինչպէս սովոր էր՝ կը խայտար քովերը։ Իսկ Տգիտութիւնը յամր յամր կ'երթար անոր ետեւէն, և իւր բարի բարեկամին նայելով քիչ մը տհաճութիւն կը ցուցնէր։ Բայց հովիւն դէմքին վրայ խոփուութիւն կամ խստութիւն չկար, որ գառնուկը վախնար անոր մօտենալու։

Հովիւն մեկնելէն ետքը Խաղաղութիւնն ըսաւ իւր եղբորը. «Ի՞նչ եղաւ քեզի, եղբայր, եթէ հիւանդ ես կամ բանի մը պէտք ունիս, ինչո՞ւ համար նեղութիւններդ չես իմացուներ մեր բարի տէրոջը, քանզի նա ամէն բան առատ կու տայ մեզ։» «Այն բանը զոր ես կ'ու-

ղեմ չիտար,» պատասխանեց Տգիտութիւնը. «վասն զի այն բանը յայտնապէս արգելեց ինձ։ Ես կ'ուզեմ թողուլ այս փարախը և երթալ տեսնել այն զուարճալի բլուրները որ մեր աջ և ձախ կողմն են։ Գիտե՞ս որչափ զուարճալի է անոնց վրայ բնակիլ, հեռուանց դիտելն անգամ մեծ հաճոյք է։ Կը տեսնեմ հոն տեսակ տեսակ ծաղիկներ որ բուսած են առատութեամբ այն բլուրներուն գլուխը, և գոյնզգոյն թռչուններ որ կ'երգեն ծառերուն վրայ։ Կը տեսնեմ նաև փափուկ ծաղկաւետ խոտեր, կը տեսնեմ ոչխարներ և այծեր որ կ'արածին խոտերուն վրայ, և գառնուկներ որ անոնց մօտ կը խայտան։ Ո՛հ, եղբայր, չեմ կրնար երջանիկ ըլլալ, ցորչափ այս փարախին մէջ փակուած եմ և արգելուած է ինձ վազելու բերկրութիւնը զոր այն ոչխարք կը վազելին։»

Խաղաղութիւնը ջանաց յորդորել իւր եղբայրը և ուղղել անոր խորհուրդները։ «Այն արգելեալ բաները յիշելով,» ըսաւ, «մեծ մեղք կը գործես, այդպիսի խորհուրդներ միտքէդ նետելու ես։» Բայց տեսնելով որ Տգիտութիւնը չէր անսար անոր խօսքին և խրատին, միտքը դրաւ իւր և իւր եղբորը մէջտեղ եղած խօսակցութիւնը պատմել հովիւին, որ սովոր էր անոնց այցելութեան գալ, երբ ա-

ռաւօտուն ցօղը ծաղիկներուն և խոտերուն վրայ կ'իջնէր :

Խաղաղութիւնը իւր տէրոջը իմացուց եղբօրը փափաքները , և բարի հովիւը կոչելով Տգիտութիւնը անպատմելի գթութեամբ խօսեցաւ անոր հետ այսպէս .

«Գառնուկս , ինչո՞ւ համար դժգոհ ես տեղէդ , ուր զքեզ դնելու համար քիչ ծախք չըրի : Միթէ արդեւեցի՞ ձենէ ինչ որ կ'ընէր զձեզ խաղաղ , ապահով և երջանիկ : Եթէ պատուիրեցի ձեզ այդ մօտակայ բլուրներուն վրայ չարածուիլ , պատճառը աս էր որ հոն ուրիշ բան պիտի չկրնայիք գտնել եթէ ոչ դառն և վնասակար խոտեր , և պիտի իյնայիք կատաղի անդուծ թշնամիներու ձեռք : Գառնուկներս , դոհ եղէք որ իմ փարախս կը բնակիք . ականջ դրէք իմ ձայնիս , կեցէք իմ քովս և ես կը պահեմ զձեզ կատարեալ խաղաղութեան մէջ : Բայց եթէ կ'ուզէք երթալ այն բլուրներուն վրայ և հոն արածիլ , զիտցէք որ իմ թեթեւ լուծս պիտի փոխուի նեղութեան , տրտմութեան և տառապանաց , և գործվալի խնամքս՝ պատառող առիւծու կատաղութեան :»

Հովիւը գառնուկներուն Մնաք բարեաւ ըսելէն առաջ՝ խրատեց զանոնք իրենց աչուրները չդարձնել դէպ այն վտանգաւոր բլուր-

ները : Բայց Տգիտութիւնը չէր ուզեր անսալ հովուին ազդարար ձայնին , և ոչ եղբօրը յորդորներէն կը շարժէր : Բոլոր օրը կը կենար ձորին գլուխները , կը նայէր արդեւեալ լեռան ծաղիկներուն , մտիկ կ'ընէր այն տեղւոյն ծառերուն վրայ հանգչող երգեցիկ թռչուններուն ձայնը , այնպէս որ հոն արածուող ոչ խարները և այծերը որ կ'ուզէին բարի հովուին ոչխարները դուրս հանել իրենց տէրոջը փառախէն՝ ուրախացան , երբ իմացան թէ Տգիտութիւնը ձանձրացած էր իւր տէրոջը ազնիւ կառավարութենէն : Սկսան մօտ գալ , և կը յորդորէին զնա փախչիլ փարախէն : «Մենք շատեալս ,» ըսին , «ձեր ձորին մէջ կը կենալինք , բայց չկրցանք մեր վրայ դրուած անտանելի պատուէրներուն դիմանալ , վասն որոյ փախանք , և հիմա կը վայելենք հոս կատարեալ աղատութիւն :»

Տգիտութիւնն ասոնց խօսքին դիւրաւ հաւատաց , վասն զի կը ցանկար այսպէս ընել : Ուստի առտու մը՝ մինչ իւր եղբայրը , Խաղաղութիւնը , դեռ կը քնանար , ելաւ և ցաթկեց փարախը պատող ջուրերուն վրայէն միւս կողմը : Հոն նոր ընկերներն ուրախութեամբ ընդունեցան զնա , և խոստացան տանել զնա դէպի պատուական արօտը ուր պիտի արածուէր և սնանէր հանապաղ , նաև ցուցնել այն

ծաղկեայ անկողինները՝ որոց վրայ բոլոր գիշերը պիտի քնանար քաղցր քնով։

Տգիտութիւնը հաճեցաւ երթալ անոնց ետեւէն։ Բայց երբ կէս օր եղաւ, հեռուէն այնպէս զուարճալի երեցող կանանչ խոտերուն դեռ չհասած, արեգական սաստիկ տաքը կը տիրէր լեռներուն վրայ։ Տգիտութիւնը տաքէն և անօթութենէն նեղուած, և լեռներէն վեր ելլելով յոգնած էր, բայց մեծ բերկրութիւն գտնել կը յուսար այն պատուական խոտերը ճարակելով։ Այժմ մը ըսաւ անոր. «Հիմա ուրախ եղիր, փափաքդ լեցուր այս պատուական կերակրով, և խմէ ոտիցդ տակէն վաղող ջուրէն։»

Դառնուկն սկսաւ անյադաբար ճարակիլ խոտերուն մէջ որ այնպէս աղէկ երեցած էին նմա, բայց չգտաւ զոր ինչ գտնել կը ցանկար, քանզի երբ խոտը բերանը կ'առնուր, շատ դառն կը գտնէր զայն, և թէպէտ շատ կերաւ այն խոտէն, ամենեւին չյաղեցաւ. և պատճառը սա էր որ այն լեռներուն հողն անհիւթ ըլլալով՝ չէր տար խոտերուն սննդարար զօրութիւն։ Տգիտութիւնը գնաց ջուրին քով որոյ յատակութիւնը փափաքելի կ'երեցունէր զայն. սակայն թէպէտ Տգիտութիւնն խմեց այս ջուրէն անյադաբար, ծարաւն ամենեւին չանցաւ, նա մանաւանդ աւելցաւ։ Դարձեալ

խմեց, բայց աւելի ծարաւեցաւ։ Նաև սկսաւ զգալ ջերմութիւն երակներուն մէջ, քանզի այն տեղոյն մօտ ուր ջուրը կը բխէր՝ բուսած էին փնասակար խոտեր, որ իրենց թունաւոր տերևները և ծաղիկները տարածելով ջուրին վրայ, տուած էին անոր այնպիսի յատկութիւն մը որ կու տար խմողներուն պապակ և տենդ։ Զուրին աղքեցութիւնն այնպէս սաստիկ եղաւ Տգիտութեան վրայ, և տուաւ նմա մեծ անհանգստութիւն, որոյ նմանը երբէք կրած չէր նա։ Ուստի աղաչեց ոչխարներուն և այծերուն իրեն նոր տեղ մը ցուցնել։

«Ետեւէն եկու,» ըսաւ այծերէն մին, «տանիմ զքեզ անտառը, որ սա մօտակայ լեռան վրայ է. արդէն կը տեսնես զեղեցիկ թռչունները որ կ'երգեն անտառին ծառերուն մէջ։»

Տգիտութիւնը վեր նայեցաւ, բայց չէր կրնար պայծառ տեսնել ինչպէս առաջ, վասն զի այս լեռներուն օդը շատ տարբեր էր այն օդէն զոր կը ծծէր իւր առաջին երջանիկ ձորին մէջ։ Այս լեռներուն օդն այնպէս ծանր կու գար անոր որ չէր զգար այն զօրութիւնը և առողջութիւնը զոր զգալ սովոր էր։ Այն օդը նաև այնպէս թանձր և միգապատ էր, որ չէր թողուր իրերը տեսնել այնպէս ինչպէս էին։ Զխարդ և իցէ Տգիտութիւնը գնաց այժմին ետեւէն, մինչև հասաւ այն թռչուններուն

անտառը , որոց գեղեցկութեանը վրայ շատ զարմացած էր :

“Գիշերը կը մօտենայ ,” ըսաւ այծը . “քան զի արեւը բլուրներուն ետեւէն մարը մանելու վրայ է : Աղէ , տանիմ գքեղ տեղ մը ուր պառկիս ծաղկեայ անկողնոյ վրայ և հանգչիս , քանզի այս օր շատ քալեցիր և հարկաւ յողնած ես : Հոն թռչուններուն քաղցրաձայն երգերովը կը քնանաս . և ես վաղիւ կու գամ և կը տանիմ գքեղ ուրիշ զուարճալի տեղեր :”

Տգիտութիւնը շնորհակալ եղաւ իւր նոր բարեկամին , և երբ կարմիր , կապոյտ և դեղին ծաղիկներով զարդարուած անկողնոյն վրայ պառկեցաւ , կ'ըսէր մտքէն . “Ահա այսուհետեւ երջանիկ պիտի ըլլամ :” Քիչ մը ատեն այն ծաղիկներուն հոտովը բերկրեցաւ , ականջ դնելով թռչուններուն երգին և զարմանալով անոնց գեղեցիկ փետուրներուն վրայ : Բայց շուտով հասկցաւ որ թռչուններն ամենեւին չէին փոխեր իրենց եղանակը : Քիչ մը ժամանակ ևս մտիկ ըրաւ զանոնք , ապա սկսաւ ձանձրանալ անոնց ձայներէն , և վերջապէս բոլորովին թմրեցաւ մնաց :

Տգիտութիւնը գլուխը վար դնելով կ'ուզէր քնանալ , բայց ծաղիկներուն հոտը որ քիչ մը առաջ անուշ էր՝ այնպէս սաստկացաւ գիշերուան օդէն որ անտանելի եղաւ : Ուստի

Տգիտութիւնը նստաւ , և կը ըրաղձար ուրիշ տեղ մը գտնել , բայց արեւը շատոնց մարը մըտած էր , և գիշերն ամպոտ էր . աստղ մը անգամ չէր տեսնուեր երկինքը : Խորին մթութեան մէջ կը վախնար դուրս ելլել թէ գուցէ վտանգի մը հանդիպէր : Վերջապէս համարձակեցաւ ծառի մը տակ երթալ և հոն չոր տերեւներ ժողվելով պառկեցաւ անոնց վրայ : Բայց հովը բլուրներուն վրայէն փչելով ծառերը կ'երեքցունէր , ինք սկսաւ մտիկ , բուերն անտառներուն մէջ կը ճչէին և չղջիկներն իրենց թեւերը կը զարնէին անոր գլխուն :

Ժամեր անցան և Տգիտութիւնը չկրցաւ հանգիստ գտնել . միտքն աղետալի խորհուրդներով լցաւ . անոր փափուկ անդամները կը դողային ցուրտէն : Գիշերուան թռչուններուն ձայնէն կը վախնար , բայց վերջապէս քնացաւ , և քունին մէջ սոսկալի երազօք կը խռովէր : Մերթ կը թուէր նմա տեսնել այն տեղը ուր անմեղ եղբայրը իւր կակուղ խոտերէ շինուած անկողնոյն վրայ , խիտ առ խիտ տընկուած ծառերուն տակ գիշերուան հովէն պահպանուած , կը քնանար . և մերթ կը թուէր նմա թէ բարի հովիւը եկած էր , և խիտ ձայնով կը կանչէր զնա և կը յանդիմանէր : Նորէն ահ ու դողի մէջ կ'արթնար , որպէս թէ կը հալածուէր առիւծէն և մօտ էր իյնալ

անոր բերանը : Հետեւեալ առաւուն նոր ընկեր-
ներն անոր այցելութեան եկան : Տղիտու-
թիւնն սկսաւ գանգատիլ անոնց իւր ձախոր-
դութեան վրայ , հասկցուց թէ ինչ նեղու-
թեամբ անցուց զիշերը , և խնդրեց որ եթէ
հնար էր ետ դառնար իւր եղբօր քով :

Այծերէն մին ըսաւ . « Յայտնի է թէ դուն
տակաւին աշխարհը չես գիտեր . դեռ տղայ
ես : Մենք չբերինք զքեզ հոս որ այսպէս
սրտաբեկ ըլլաս , այլ որպէս զի ազատ ըլլաս
այն բռներէն և նեղութիւններէն զորս տկարք
և երկչոտք միայն կը կրեն . բայց կը տեսնեմ
որ դուն փափաք չունիս վայելել այն ազնիւ
ազատութիւնը որուն այնչափ կը ցանկայիր քիչ
մը առաջ : »

Տղիտութիւնը պատասխան տուաւ այծին .
« Միտալ է կարծիքդ , և շուտով պիտի իմանաս
թէ ես գիտեմ թէ ինչպէս պիտի վայելեմ ա-
զատութիւնս : Բայց դուք խաբեցիք զիս , վասն
զի ձեր բերկրութիւններուն փորձն առնելով
տեսայ որ անոնք դառնութիւն են » :

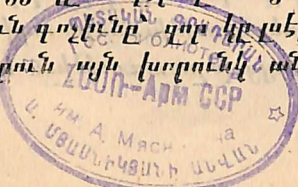
« Ճշմարիտ է թէ , » ըսաւ այծը , « դուն ե-
րէկ դժուարութեանց հանդիպեցար , բայց
միշտ այնպէս պիտի չըլլայ : Քեզ այսօր պիտի
տանիմ մարդագետիներ , ուր կրնաս ըստ
հաճոյս արածիլ պատուական արօտներու վրայ » :

Տղիտութիւնը հաւատաց այծին խօսքին , և

թէպէտ անոր խոստումը սուտ էր և դառնուկը
նորէն զանգատեցաւ իւր դժբախտութեան
համար , սակայն ընկերներն ամէն օր նոր մի-
ջոյներ կը գտնէին քաջաբերել զնա :

Նոր արօտ փնտռելու համար կը տանէին զնա
բլուրներու և ապառաժներու վրայ որ աւելի
դժուարին էին քան այն լեռը , որուն վրայէն
անցուցած էր զնա հովիւը , երբ ազատելով
առիւծուն բերնէն կը տանէր խաղաղ փարա-
խը : Այս ապառաժուտ բլուրներուն մէջ անոր
փափուկ ոտուրները քարերէն խոցուեցան , և
ձեան պէս ձերմակ բուրդը փուշերով լցաւ և
տղմով շաղախեալ ազտեղացաւ : Թող այս ա-
մէն դժուարութիւնները որոց համար արժա-
նաւոր հատուցում չեղաւ անոր , ոչխարները և
այծերը որ առաջ անոր հետ այնչափ մարդա-
սիրութեամբ վարուած էին , հիմա դադրած
էին անոր բարեկամութիւն ընելէ : Ոչ միայն
կը թողուին զնա օր իւր հոգերն ինք տանէր ,
այլ և սկսան անոր հետ կռուիլ , ինչպէս սո-
վոր էին կռուիլ իրարու հետ . մանաւանդ երբ
շատ գեղեցիկ արօտի մը կը հանդիպէին , իւ-
րաքանչիւր կը ջանար իրեն յատկացունել զայն ,
և մէկ գի կը վանէր իւր ընկերները :

Բայց կը նեղէր զնա այն տեղոյն գաղան-
ներուն գոյիւնը , որ կը լսէր շատ անգամ կէս
գիշերուն այն խորունկ անտառին ապառա-

Ժուտ և ծառախիտ քարայրներէն : Շատ անգամ անքուն կ'անցունէր գիշերն առիւծուն վախէն , ամէն վայրկեան կը կարծէր թէ զինքը պատառելու և ուտելու կու գար գազանը : Չմեռուան երկայն գիշերներ և ամառուան երկայն օրեր անցած էին յորմէ հետէ Տգիտու թիւնն իւր զուարճարի փարախը թողած էր : Իրիկուն մը ուշ ատեն բոլորովին յոգնած և սաստիկ ծարաւէ պապակած ինկաւ գետինը խոտերուն վրայ իւր թշուառ վիճակը ողբալ . «Սւա՜ղ ,» կ'ըսէր սրտառու , «ի՛նչպէս կը փափաքէի ելլել այն երջանիկ ձորէն ուր կը հանգչէի բարի հովուին խնամոց ներքեւ : Ի՛նչ պատուական արօտներու վրայ կ'արածէր և ի՛նչ պատուական ջրով կը զովացունէր զիս կենդանի աղբիւրներէն : Ի՛նչպէս կը տանէր զիս զով տեղեր , և կը տարածէր վրաս բազուկները պաշտպանել զիս արեգական ճառագայթներէն և ջերմութենէն : Բա՛րէ , սիրելի բնկերս , խաղաղութիւն , սորված էի քեզի հետ հանգչել փափուկ խոտին վրայ , և առաւօտուն կանուխ ելլել քեզի հետ գիւմաւորել մեր սիրելի Տէրը : Սւա՜ղ , ինչո՞ւ համար թողի զքեզ : Այս լեռներն ի՛նչ տունն ինձ փոխանակ այն բերկրութեանց զորս կորուսի : Հոս ինձ տրուած բերկրութիւններն ուրիշ արդիւնք չունեցան բայց թշուառութիւն և տա-

ռապանք : Ո՞ւր է այն աղատութիւնը որուն կը սպասէի : Հիմա ես հոս ահի և անձկութեան մէջ գերի եմ , այնպիսի բաներու կը ցանկամ որ երբէք չեն յաղեցուներ զիս : Մինչ հնազանդ գառնուկ էի հովուիս որ զիս սիրեց և իւր արիւնն ինծի համար թափեց , կասարեալ աղատութիւն կը վայելէի : Նա սորվեցուց ինձ ցանկալ բարի բաներու միայն , և ամէն բարի բան տուաւ ինձ :»

Մինչ Տգիտութիւնն այսպէս կ'ողբար , յանկարծ կտրեց ձայնը : Ուստի բոլորտիքը նայելով , տեսաւ վիրաւորուած ոչխար մը որ կու գար գէպի նա մեծ գոմարութեամբ , և հասնելով այն տեղն ուր կը կենար գառնուկը՝ գետինը փռուեցաւ և կ'երևէր թէ մահուան տագնապի մէջ էր :

Այս ոչխարը մարած ձայնով ըսաւ Տգիտութեան , « Եղբայր , ինչո՞ւ համար անհոգութեամբ կը կենաս հոս . չե՞ս գիտեր որ առիւծը հիմա լեռան գլուխն է : Ել և բոլոր զօրութեամբ վազէ , եթէ առիւծուն բերանն ինչալէ կը վախնաս , ինչպէս որ ես ինկայ անոր ճանկը :»

« Ո՞ւր փախչիմ ,» հարցուց գառնուկը դողալով :

« Միայն տեղ մը կայ ,» ըսաւ ոչխարը , « ուր կրնաս ազատ ըլլալ առիւծէն . այն ոչխար-

ներուն փարախը՝ ուր մնալ այնպէս ձանձրալի թուեցաւ քեզ։ Թէպէտ դուն առանց դժուարութեան կրցար ելլել անկէ, սակայն ասկէ հոն անցնիլ այնպէս դժուարին է որ մենէ քիչ չերն յոյս առին առիւծէն ազատելու համար այն ճամբորդութիւնն ընել։

«Ուրիշ ո՞ւր կրնամ երթալ», հարցուց դառնունքն և աւելի դողալով։

«Ո՛ւր որ երթաս, մի և նոյն է», պատասխանեց ոչխարը. «վասն զի ցորչալի դուն այս լեռներուն վրայ կը կենաս, չես կրնար երկարատեան ազատ մնալ առիւծէն»։ Այն միջոցին տեսնուեցաւ ոչխարաց հօտ մը որ լեռնէն վար կը վազէին այնպիսի շտապաւ որ յայտնի էր թէ կը հալածուէին։

Բայց Տգիտութիւնը չկրցաւ տեսնել թէ իւր թշնամին անոնց ետեւէն էր թէ ոչ, վասն զի արդէն երեկոյ եղած էր։ Անոր վիշտն այնպէս մեծ էր որ ողորմ ձայնով կը գոչէր, ինչ քիչ քիչ որ առիւծուն ճիրաններէն ազատիմ։

«Բա՛ճէ, թշուա՛ւ դառնուկ», պատասխանեց վիրաւորեալ ոչխարը գրեթէ չնչասպառ։

«Երբեմն աշխատեցայ համոզել զքեզ, և դուրս բերել այն գեղեցիկ տեղէն, ուր խաղաղ և ապահով էիր, սակայն հիմա, եթէ հնար էր, կը բաղձայի օգնել քեզ գտնել ճամբայ մը վերստին հոն դառնալու»։

«Երանի՛ թէ, փոխանակ յորդորելու զքեզ դուրս ելլել այն փարախէն, ես խնդրէի հոն ընդունուիլ։ Բայց, աւա՛ղ, անարդեցի ձեր Տէրը, և առիւծուն զօրութիւնն առ ոչինչ համարեցայ. իմ հպարտութիւնս կործանեց զիս»։ «Փարախն ուստի ելար», շարունակեց իւր խօսքը, «արեւելեան կողմը կ'իյնայ։ Վեր նայէ, տես սա լուսաւոր աստղն յարեւելս. բաց աչուքներդ, նայէ հոն, և վազէ փրկութեանդ համար»։ Ոչխարն այս խօսքն ըսելով, փչեց ոգին։ Գառնուկին սիրտը լցաւ երախտագիտութեամբ անոր այս վերջին բարերարութեան համար, և առանց բոլոր մը անցունելու հետեցաւ խրատին, և իսկոյն ամենայն զօրութեամբ վազեց դէպ այն ձորը։ Գրեթէ յոյս չունէր ապահով հոն հասնելու, բայց և այնպէս բոլոր գիշերը վազեց։ Կը լսէր իւր ետին ուրիշ ոչխարներ որ զարհուրած կը բառայէին, և առիւծը՝ որ հեռուէն կը մոնչէր։ Ինք աչքը տնկած էր արեւելեան լուսաւոր աստղին, մինչև որ աներեկոթ եղաւ աստղը, և առտուան լոյսը սկսաւ ծագել։ Այնպէս արագ կը վազէր Տգիտութիւնը որ՝ միւս ոչխարները շատ հեռուն մնացին։ Եւ շատերը կ'երթային այն շիտակ ճամբուն հակառակ կողմը զոր մեռնող ոչխարը ցուցուցած էր։ Երբ առաւօտեան լոյսը սփռեցաւ և արեգակը կը

բարձրանար, Տգիտութիւնը շատ ուրախ եղաւ, վասն զի հասած էր տեղ մը ուստի փարախը կը տեսնուէր: Բայց այնպէս յոգնած էր ճամբուն դժուարութիւններէն, որ չկրցաւ յառաջ երթալ: Ուստի բոլորովին յոգնած ինկաւ պառկեցաւ խոտին վրայ: Սկսաւ զննել փարախին դուրսի կողմը. կը յուսար թէ պիտի կրնար հոն երթալ այնպէս դիւրաւ, ինչպէս առաջ ելած էր անկէ: Թէպէտ դժուարութեան հանդիպած չէր, երբ առաջին անգամ հոն գնաց, զիտէր սակայն թէ նորէն հոն ընդունուիլ անհնար էր առանց անցնելու նեղ դռնէն, զորոյ բանալին կը պահէր հովիւը:

Ուստի Տգիտութիւնը նոր դժուարութեան մէջ էր. կը վախնար թէ գուցէ բարի հովիւն առջի շնորհքը չցուցնէր անոր, քանզի շատ բարկացուցած էր զնա Տգիտութիւնը: Բայց սկսաւ մխիթարուիլ, յիշելով թէ հովիւն առսէր նորա իւր արիւնը թափած էր և կը սիրէր զնա՝ մինչև իսկ նա ճամբէն մոլորած էր՝ թողլով փարախը և գաւթէն դուրս ելլելով ուր մնալ պարտական էր:

Մինչ Տգիտութիւնն այս բաներուն վրայ կը խորհէր, տեսաւ որ փարախին դուռը բաց, և հովիւը դուրս ելած էր, և իւր ընկերը, խաղաղութիւնը, գրկած կը տանէր: Ինչպէս շարժեցաւ Տգիտութեան սիրտը, երբ տեսաւ իւր

ազնիւ բարեկամը և երջանիկ եղբայրը: Զանաց ելլել կանգնիլ, և վազել անոնց առջև, բայց դարձեալ վախցաւ, տեսաւ որ չունէր զօրութիւն շարժելու: Այսպէս գրեթէ յուսահատ ինկաւ երեսի վրայ: Բայց աշուրները տնկած էր դէպ ի բարի հովիւն որ սկսած էր վեր ելլել լեռնէն, ուր էր այն զուարճալի խոտաւէտ տեղը զոր իւր երջանիկ ժամանակը տէրը շատ անգամ հեռուէն ցուցուցած էր, և հոն պիտի տանէր զնա, եթէ նա սիրէր տէրը և անսար անոր ձայնին: Այս խոտաւէտ տեղը կը մտնուէր ոսկիէ դուռնէ մը, որ արեգական պէս կը փայլէր: Երբ հովիւն այն լեռան ծայրը մօտեցաւ, բացուեցաւ ոսկեղէն դուռը, և խաղաղութիւնը մտաւ ներս: Երբ դուռը բացուեցաւ, շատ քաղցր երգերու ձայներ լսուեցան. հովիւները սովորութիւն չունին իրենց ոչխարներն այս աստիճան զուարճացունել:

Այն վայրկենին ուրիշ սոսկալի ձայն մը լսեց Տգիտութիւնը, և ահիւ դարձունելով գլուխը, տեսաւ իւր ահեղ թշնամին, առիւծը, որ այն լեռան գլուխը կեցած էր, և որոյ ահագին գոչիւնը կը թնդացունէր ապառաժները: Առիւծն սկսաւ վազելով բլրէն վար իջնել, և կուգար դէպ ի հոն ուր կեցած էր Տգիտութիւնը: Ճիշդ այն միջոցին երևցաւ նաև հո-

վիւր որ բլրոյն միւս կողմէն կը մօտենար : Տգիւ
տութեան թուեցաւ սա խօսքը լսել . “Մի՛
վախնար , գառնուկ , ես կարող եմ փրկել ա-
մէնքը որ ինծի կու գան :” Տգիտութեան սիրտը
յուստով լցաւ , և մեծապէս քաջալերուելով
ելաւ կանգնեցաւ : Քանի մը քայլ միայն մնա-
ցած էր առիւծուն որ հասնէր Տգիտութեան ,
մինչ Տգիտութիւնը նետուելով հովուին ոտքը ,
անոր վրայ տնկեց իւր ցածուն և ապաշխա-
րող աչուընները :

Թէ այնուհետեւ ինչ պատահեցաւ Տգիտու-
թեան , չեմ գիտեր , միայն գիտեմ որ բարի
հովիւր միշտ կը գթայ և կը փրկէ այն դառ-
նուկները որ , գիտնալով թէ բարկացուցած
են զնա , թողութեան և փրկութեան համար
կը դիմէն անոր : Ուստի կրնամ ըսել թէ հո-
վիւն անտարակոյս պիտի աղատէ Տգիտութիւնն
առիւծուն ձեռքէն , և պիտի սորվեցունէ անոր
հաւատարիմ ոչխար ըլլալ իւր հօտին մէջ :
Սա ևս կրնամ ըսել թէ այս երջանիկ դառ-
նուկը որ դարձաւ՝ այսուհետեւ պիտի գիտնայ
թէ իւր հովուին փարախին մէջ միայն կայ
ճշմարիտ հանգիստ , և թէ անոր պատուէր-
ները պահելով միայն կրնայ ապրիլ յաւիտեան :

13